

Rapport fra Arbeiderpartiets energiutvalg

1	En sosialdemokratisk energipolitikk for fremtiden	3
2	Vårt verdimeslige utgangspunkt	4
3	Utfordringene vi står overfor.....	5
4	Norge går mot et kraftunderskudd	5
5	Internasjonale forhold påvirker stadig mer av Norges energipolitikk.....	6
6	Dagens kraftsystem er væravhengig. Det kan gi effektutfordringer i fremtiden.	6
7	Begrenset kapasitet i kraftnettet hindrer næringsutvikling, og bidrar til store forskjeller	
8	i pris og tilgjengelighet på kraft	7
9	Kraften vi har må brukes mer effektivt.	7
10	Manglende aksept for ny kraftproduksjon.	8
11	Prinsipper for en sosialdemokratisk energipolitikk.....	8
12	En sosialdemokratisk energipolitikk.....	9
13	Sikre kraftoverskudd og rimelige priser.....	10
14	Trygghet og forutsigbarhet for husholdningene og næringslivet.	10
15	Havvind	13
16	En ny samfunnskontrakt for vindkraft på land.....	14
17	En opprustning av våre vannkraftressurser	15
18	Andre energikilder.....	16
19	En mer strømlinjeformet energiforvaltning.....	18
20	Ressursene skal eies av fellesskapet.....	19
21	Et mer aktivt og strategisk eierskap	19
22	Bedre kapasiteten i kraftnettet.....	19
23	Et taktskifte i utbygging av kraftnett.....	20
24	Strategisk utbygging av kraftnett.	20
25	En mer effektiv bruk av strømnettet	20
26	Et krafttak for energieffektivisering	23
27	En sosial profil på energieffektiviseringen	23
28	Energieffektivisering i husstander.....	24
29	Energieffektivisering i næringsliv og industri.	24
30	Fjernvarme og termisk energi	24
31	En mer aktiv offentlig sektor	24
32	Sameksistens.....	27
33	Arealbruk	27
34	Sameksistens til havs.....	27
35	Sameksistens på land.....	28
36	Urfolk.....	28
37		

Sentralstyret satte i februar 2022 ned energiutvalget, som skulle jobbe parallelt med regjeringens energikommisjon, og utforme forslag til uttalelse til landsmøtet i 2023.

Mandat fra sentralstyret

De ekstraordinært høye strømprisene har skapt økt oppmerksomhet og engasjement om strømprisene spesielt og energipolitikken generelt.

Arbeiderpartiets energipolitikk er nedfelt i partiprogrammet og regjeringens prioriteringer i Hurdalsplattformen.

En sosialdemokratisk kraftpolitikk for vår tid må svare på hvordan vi løser de samfunnsmessige utfordringene knyttet til blant annet behovet for økt kraftproduksjon, stigende etterspørsel og energiomstillingen vi står overfor, og samtidig hvordan vi når våre klimamål og ivaretar viktige miljøhensyn.

Regjeringen har levert tiltak for å bøte på den akutte situasjonen med høye strømpriser, og satte ned en energikommisjon som har sett på løsninger på mellomlang og lang sikt. Situasjonen vi står i aktualiserer behovet for å tydeliggjøre og spisse Arbeiderpartiets budskap på energifeltet.

Mandatet ble konkretisert i vedtak på landsstyremøtet i mars 2022, der utvalget ble bedt om å se på:

1. Hvordan vi skal sikre behovet for mer fornybar energi for å unngå kraftunderskudd og økte kraftpriser.
2. Hvordan vi når målsettingene om at kraftoverskuddet bidrar til økt verdiskaping og sysselsetting.
3. Hvordan bidra til forutsigbarhet og gode rammevilkår for husholdninger, næringsliv og industrien.

Sammensetning:

- Leder: Kari Nessa Nordtun, Rogaland
- Marianne S. Næss, Finnmark
- Astrid Hilde, Agder
- Geir Waage, Nordland
- Rolf Laupstad, Finnmark
- Tore Sandvik, Trøndelag
- Kristian Blindheim, Møre og Romsdal
- Jon Evang, Oslo
- Victoria Marie Evensen, Oslo
- Therese Thorbjørnsen, Østfold
- Kine Asper, LO
- Henrik Jorem, Vestland
- Astrid Hoem, AUF

Amund Vik/ Andreas Bjelland Eriksen, fra regjeringsapparatet, tiltrer utvalget.

En sosialdemokratisk energipolitikk for fremtiden

Energipolitikk for et Norge som skaper, deler og bidrar til å løse energi- og klimakrisen

Gjennom mer enn 100 år har felles kontroll og utnyttelse av naturressursene gitt grunnlaget for en industri i verdensklasse, arbeidsplasser i hele landet, rettferdig fordeling av inntektene og en eksportrettet økonomi. Norske innbyggere og bedrifter har hatt lavere energikostnader enn de fleste land vi kan sammenligne oss med.

Gjennom hele det forrige århundret ga kraftproduksjon grunnlaget for lokal industriutvikling og verdiskapning. Allerede i 1907 startet Norsk Hydro verdens første industrielle produksjon av nitrogengjødsel på Notodden ved hjelp av Europas største vannkraftverk. Utviklingen skjedde som en del av en betydelig elektrifisering, og Norge ble raskt verdensledende i å ta i bruk elektrisitet som grunnlag for både industriproduksjon og privat velstandsøkning. Forutsetningen var god tilgang på kraft og kapital nok til å kunne bygge den ut i tilstrekkelige mengder.

Politisk styring har ligget til grunn for norsk energiforvaltning i lang tid. Heller ikke dette var noen selvfølge. Helt fra slutten av 1800-tallet begynte utenlandsk storkapital å fatte interesse for norsk vannkraft. I 1909 var nesten fire av ti aksjeselskap innen norsk industri på utenlandske hender. De betydelige investeringene utenfra, samt frykt for å miste kontrollen over naturressursene, tvang frem politisk styring.

Konsesjonslovene som ble vedtatt stilte tydelige vilkår for utnyttelsen av norsk vannkraft, sikret lokal videreføring og verdiskapning, og hindret at utenlandsk kapital fikk varig kontroll over vannkraften. Fellesskapets kontroll og eierskap over kraften ble sikret gjennom en serie med lovgivning og gjennom krevende politisk dragkamp over lang tid.

De samme prinsippene ble lagt til grunn da Norge senere fant olje. Gjennom blant annet «de ti oljebud» ble politisk styring og felles kontroll over ressursene lagt til grunn for utviklingen, selv om virkemiddelbruken var annerledes. På norsk sokkel ble kontrollen sikret gjennom et statlig selskap og en høy grunnrentebeskatning som sørge for en betydelig del av overskuddet tilfalt fellesskapet.

De viktigste hensynene bak forvaltningen av norske energiressurser dreide seg lenge først og fremst om verdiskapning og arbeidsplasser i norske lokalsamfunn. Etter hvert som industriutviklingen i Norge skjøt fart, kom imidlertid også andre hensyn inn i bildet.

Det ble tydelig at utbygging av kraft kunne ha betydelige konsekvenser for sårbar norsk natur. Derfor kom det på plass et eget konsesjonsvilkår knyttet til naturvern allerede i 1963. Litt senere var det Trygve Bratteli som statsminister som opprettet miljøverndepartementet og utnevnte Norges, og verdens, første miljøvernminister. I løpet av de neste tiårene tiltok protestene mot videre utbygging i styrke i form av protester som Alta-aksjonene og Mardøla-aksjonen, hvor sivil ulydighet for første gang ble tatt i bruk i en naturvernsak.

Utover 80-tallet ble også klimasaken satt på dagsorden, særlig etter at Brundtland-rapporten ble lansert i 1987. Rapporten lanserte begrepet bærekraftig utvikling og forsøkte å finne løsninger på både fattigdoms- og miljøproblemer. Slik har klima og miljø og fordelingsspørsmål alltid gått hånd i hånd for Arbeiderpartiet. For Norges del ble kommisjonen fulgt opp med en egen stortingsmelding (St.meld. nr. 46 (1988-89) «miljø

og utvikling»). Dette arbeidet utgjorde senere noe av grunnlaget for et senere utkast til energiloven.

I 1991 ble Norges energipolitikk kraftig endret etter vedtak av ny energilov. Bakgrunnen for forslaget var et politisk ønske om å effektivisere kraftforsyningen. Argumentene for loven var at omsetningen av kraft hadde vært lite fleksibel og ført til store prisforskjeller. Et hovedgrep var å etablere et marked for kjøp og salg av kraft, blant annet for å styrke og supplere planleggingen i kraftsystemet.

Med energiloven av 1991 var Norge blant de første landene i Europa som innførte et system der kraft kunne kjøpes og selges på markedsmessige vilkår. Siden har andre land i Europa kommet etter, og i takt med utbygging av mer fornybar energi har også landenes energisystemer blitt bygget tettere sammen.

Energisystemene i Europa kan bygge reservekapasitet i form av å fylle opp gasslagrene og øke produksjonen av kull. Norge har i dag ikke den samme muligheten. Selv om flere av vannmagasinene til Norge er flerårige, er systemet vårt væravhengig og har begrenset med muligheter for reserveproduksjon uten en storstilt utbygging av sårbar natur. Norge har derfor knyttet seg til andre lands kraftsystemer, på 1960-tallet til nordiske naboland. Senere er antallet forbindelser og hvilke land vi er koblet på blitt utvidet.

Et resultat av mellomlandsforbindelsene, er at norske og europeiske strømpriser følger hverandre. De siste tre årene har vi både sett de laveste historiske månedsprisene i 2020, og de høyeste historiske månedsprisene i 2022.

Arbeiderpartiet stilte åtte ufravikelige krav som klare forutsetninger for at Norge kunne implementere EUs tredje energimarkedspakke. Det mest sentrale er at vi skal ha nasjonal kontroll over vannkraftressursene og nasjonalt eierskap.

Framtidens energisystem

I årene som kommer vil behovet for elektrisitet øke i både Norge og Europa. Mer elektrisk kraft kan redusere folks strømregninger, kutte utslipp, og bygge ny industriproduksjon. Samtidig har andre nasjoner behov for norsk gass for å kunne frigjøre seg fra energiavhengigheten til Russland, og som et ledd i sin grønne omstilling.

Energisystemet vil være mer variabelt. Økt produksjon av sol og vind kan gi store svingninger i produksjon og behov for å lagre strøm i form av hydrogen eller i batterier. Med dagens teknologi kan ikke solkraft og vindkraft lagres i stor skala i dag. De stabile energikildene gass, kull og til dels kjernekraften, skal fases ut i Europa.

En sosialdemokratisk energipolitikk må løse flere utfordringer på samme tid. Vi skal sikre norske forbrukere og industri langsiktig og forutsigbar tilgang på kraft til rimelige priser, opprettholde forsyningssikkerheten og vårt historiske konkurransefortrinn. Vi skal kutte utslipp. Vi skal skåne sårbar natur så langt som mulig.

Arbeiderpartiet mener det er mulig å forene disse hensynene på en realistisk og rettferdig måte. Arbeidsplassene for fremtiden må vokse fram parallelt med de som blir borte. Jobb til alle er jobb nummer én for Arbeiderpartiet. Energiomstillingen må skje i et fornuftig tempo. Vi må bygge videre på vår historiske tilnærming til langsiktig og ansvarlig forvaltning av felles naturressurser.

Vårt verdimessige utgangspunkt

184 En sosialdemokratisk energipolitikk skal preges av rettferdig fordeling og ansvarlighet.
185 Den skal sikre arbeid og utvikling, bidra til å skape arbeidsplasser både i industrien,
186 energisektoren og annet næringsliv, og sørge for energi til lavest mulig priser for
187 husholdningene. Langsiktighet og stabilitet er avgjørende for at vi fortsatt skal ha rimelig
188 og forutsigbar krafttilgang i fremtiden. Vi må lære av krisen vi nå står i og bruke den til å
189 videreutvikle dagens system, samtidig som vi tar med oss det beste fra norsk
190 kraftpolitikk gjennom mer enn 100 år.

191 **Utfordringene vi står overfor**

192 I dagens krise tjener norske myndigheter godt på forvaltningen av energiressursene, i
193 form av høye inntekter på både gass og strøm. Samtidig er det et akutt og alvorlig
194 problem at svært høye strømpriser utfordrer rammevilkårene for deler av næringslivet og
195 griper dypt inn i husholdningsbudsjettene til vanlige folk, selv med strømstøtten. Folk og
196 bedrifter opplever store prisforskjeller avhengig av hvor de er bosatt eller har sin
197 virksomhet i landet. Innbyggerne opplever at markedet ikke fungerer til deres beste slik
198 det historisk sett har gjort. Situasjonen vi nå opplever kan føre til en tillitskrise mellom
199 innbyggere og myndigheter.
200

201 **Norge går mot et kraftunderskudd**

202 Norge produserer om lag 155 TWh elektrisk kraft i et normalår, og har de siste årene hatt
203 et forbruk opp mot nesten 140 TWh, noe som gir et kraftoverskudd på rundt 15 TWh.
204 Enkelte analyser peker på at Norge kan ha et kraftunderskudd allerede i 2026.
205 Etterspørselen etter elektrisk kraft vil fortsette å øke av flere grunner. Samtidig er Norges
206 evne til å nå klimamålene avgjørende for å sikre arbeidsplasser, styrke
207 konkurransekraften i eksisterende industri og legge grunnlaget for nye industrielle
208 muligheter.

209
210 Manglende utbygging av kraft, og nett, samt manglende oppmerksomhet på
211 energisparing kan få store konsekvenser for Norge. For det første kan det føre til høyere
212 strømpriser og svekke vårt konkurransefortrinn overfor Europa. For det andre vil norsk
213 verdiskapning og arbeidsplasser trues dersom bedrifter ikke kan etablere seg, og
214 eksisterende industri ikke får omstilt seg, på grunn av manglende kapasitet i
215 strømnettet. For det tredje vil mangel på elektrisk kraft gjøre det svært krevende å nå
216 klimamålene.

217 Vedvarende høye strømpriser vil få store konsekvenser for folks økonomi, og bidra til å
218 øke forskjellene. For noen kan det gå utover livsutfoldelse og verdighet.

219 Det haster derfor med å utløse ny produksjon av elektrisk kraft i Norge.

220 **Internasjonale forhold påvirker stadig mer av Norges** 221 **energipolitikk**

222 Med Putins invasjon av Ukraina og redusert salg av gass til Europa synliggjøres
223 energipolitikkens sikkerhetspolitiske sider. Europas avhengighet av energi fra
224 udemokratiske og despotiske regimer har gjort kontinentet sårbart i en krisesituasjon.
225 Med akutt mangel på gass har hele Europa opplevd energikrise, stor sosial misnøye, en
226 alvorlig svekking av rammevilkårene for egen industri og fare for rasjonering.

227 Europeiske land er samtidig inne i en mer strukturell omlegging av sitt energisystem,
228 som innebærer tettere sammenkobling mellom land, svært ambisiøse klimamål og en
229 massiv utbygging av fornybare energikilder.

230 Begge disse prosessene påvirker Norge og gjør at internasjonale forhold får større
231 innvirkning på vår egen energipolitikk.

232 Det siste årets utvikling viser den strategiske og sikkerhetspolitiske betydningen av
233 norske gassressurser. Å beskytte og på kort sikt maksimere norsk eksportkapasitet av
234 gass er nå et avgjørende virkemiddel for å sikre stabilitet og demokratisk utvikling i
235 Europa. Norge vil ikke være tjent med å treffe ensidige tiltak, som gjør at andre land i
236 Europa vi samarbeider tett med kommer i en vanskeligere situasjon, og eventuelt vil
237 kunne treffe mottiltak. Europa er også avhengig av norsk gass som en bro til et fornybart
238 energisystem, hvor målet er en varig løsning på klimakrisen.

239 Samtidig vet vi at verden og Europa kommer til å omstille seg vekk fra fossile energikilder
240 og over på fornybare kilder i årene som kommer. Dette vil også få konsekvenser for
241 Norges energipolitikk. EUs klimastrategi og tilhørende omlegging av energisystemene
242 påvirker også Norge. Nedbyggingen av energikilder som kjernekraft og kraftig reduksjon
243 av gassforsyningen har gjort energisystemet mer sårbart og ustabilt. Selv om
244 investeringene i fornybar energi når stadig nye rekordnivåer, gjør denne strategien hele
245 systemet mer væravhengig. Inntil fornybare fleksible løsninger er på plass, kan vi få
246 perioder med effektutfordringer og ustabilitet for både forbrukere og næringsliv. Dette
247 påvirker Norge gjennom vår fysiske, politiske og juridiske tilknytning til det europeiske
248 energimarkedet.

249 **Dagens kraftsystem er væravhengig. Det kan gi** 250 **effektutfordringer i fremtiden**

251 Norge har alltid hatt et væravhengig kraftsystem hvor produksjonen har variert med
252 forhold som nedbør og snøsmelting. Samtidig har vannmagasinene gitt oss mulighet til å
253 lagre vann over tid og gitt et handlingsrom for deler av kraftproduksjonen.

254 Selv i år med kraftoverskudd er kraftutveksling viktig gjennom året. Vi trenger strømmen
255 hver time, hver dag, hele året. Forskjellen mellom et tørt år og et vått år er om lag 60
256 TWh. I fremtiden vil denne forskjellen bli enda større som en følge av klimaendringer.
257 Analyser gjengitt i energikommisjonen anslår at det kan dreie seg om rundt 100 TWh i
258 2030.

259 Mye av kraftproduksjonen, også innenfor vannkraften, er likevel av en slik art at den ikke
260 kan lagres og spres ut over tid. Med stadig mer vind, og etter hvert sol, inn i systemet, vil
261 andelen regulerbar kraft bli mindre, selv om mengden vannkraftproduksjon også økes.

262 Større innslag av vindkraft i systemet er positivt fordi vi trenger mer fornybar kraft og
263 fordi det spiller godt sammen med vannkraften, som kan holde igjen produksjonen når
264 det produseres mye fra vind. Norsk vindkraftpolitikk må utvikles slik at vi utnytter
265 ressurser i både nord og sør. Magasinene kan holde tilbake vann når det blåser mye, og
266 produsere mer i vindstille perioder. Det gjør imidlertid også kraftsystemet sårbart dersom
267 andelen regulerbar kraft blir vesentlig redusert.

268 Noe av denne utfordringen kan møtes gjennom å legge til rette for et mer fleksibelt
269 forbruk. Arbeiderpartiets syn er like fullt at dette taler for utbygging av kraft, og
270 investering i teknologier som hydrogen, batterier og effekt og pumpekraft.

271 **Begrenset kapasitet i kraftnettet hindrer næringsutvikling,** 272 **og bidrar til store forskjeller i pris og tilgjengelighet på kraft**

273 Kraften må også nå frem dit den skal. I dag opplever store deler av landet at manglende
274 nettinvesteringer hindrer ny næringsutvikling, fordi det ikke er nok kapasitet i
275 eksisterende nett. Økt etterspørsel etter nettilgang er en helt naturlig og nødvendig
276 utvikling for å etablere ny industri og opprettholde dagens industriarbeidsplasser i
277 Norge, og for å klare å nå klimamålene.

278 Det er samtidig viktig å ha respekt for at dette kan være krevende prosesser som
279 medfører naturinngrep og andre ulemper. Det er derfor viktig at utbygginger gjøres med
280 hensyn til demokratiske prosesser og en faktabasert tilnærming som tar innover seg
281 relevante naturhensyn.

282 Manglende utbygging av nett fører også til store forskjeller internt i Norge. Med ny
283 kraftutbygging i både Norge og våre naboland, elektrifisering av nye sektorer og nye
284 industrietableringer, er det en krevende oppgave å forutse hvilke regioner som kan bli
285 hardest rammet av kraftmangel de neste tiårene.

286 Arbeiderpartiets tilnærming er at felles sosialdemokratiske prinsipper bør ligge til grunn
287 for den langsiktige forvaltningen av strømmettet. Arbeiderpartiets utgangspunkt er at
288 nettutviklingen skal bidra til å sikre tilstrekkelig og forutsigbar tilgang på kraft i hele
289 landet, bidra til effektiv ressursutnyttelse og kortest mulig vei for bedrifter som ønsker å
290 investere i arbeidsplasser og verdiskapning.

291 **Kraften vi har må brukes mer effektivt**

292 Dersom vi skal klare å holde på et kraftoverskudd og samtidig unngå unødige kostnader
293 og naturinngrep knyttet til nettutbygging, må vi også spare og effektivisere energibruken
294 på en helt annen måte enn i dag.

295 Sparing og effektivisering av energibruk må skje i næringslivet, i det offentlige og i
296 private hjem. Arbeiderpartiet mener at et prinsipp om energieffektivisering må legges til
297 grunn for offentlige støtteordninger, og bør ligge til grunn for norsk energiforvaltning. Det
298 er avgjørende at støtteordninger med sikte på å redusere privat energiforbruk rettes inn
299 slik at de treffer husholdninger med lave og gjennomsnittlige inntekter. Tiltakene som
300 iverksettes må ha en tydelig sosial profil.

301 **Manglende aksept for ny kraftproduksjon**

302 Økt motstand i befolkningen for ny kraftproduksjon og nye nettanlegg har de siste årene
303 skapt utfordringer for nye prosjekter eller medført betydelige forsinkelser. Bakgrunnen
304 for dette er sammensatt, men for dårlig involvering av lokalsamfunnet og for få lokale
305 fordeler er noe av bakteppet for at mange lokalsamfunn har mobilisert mot utbygging av
306 fornybar energi. Siden 2013 har konsesjoner gitt til produksjon av fornybar energi i Norge
307 falt dramatisk. Vindkraft oppleves av mange som et alvorlig innhugg i egne
308 naturområder.

309 På samme måte som landet trenger mer fornybar energi er det en rekke lokalsamfunn
310 som trenger mer verdiskapning, flere arbeidsplasser og større inntekter. Dette kan flere
311 steder kombineres, og bør ligge til grunn for en nasjonal strategi for en god kraftbalanse.

312 **Prinsipper for en sosialdemokratisk** 313 **energipolitikk**

314 Arbeiderpartiet mener storsamfunnet har ansvar for at det bygges ut nok fornybar kraft til
315 innbyggere og næringsliv i Norge. Målet er å skape arbeidsplasser, utvikle hele landet,
316 skape et samfunn med små forskjeller og like muligheter og sikre god sameksistens.

317 Det skal fortsatt ligge noen grunnleggende prinsipper til grunn for politikken i fremtiden.

318 **For det første** skal prisene være lave for å sikre trygghet og forutsigbarhet for
319 innbyggere og næringslivet. Veien til lave priser går gjennom rik tilgang på rimelig kraft
320 og et effektivt kraftmarked. Mer ren kraft og bedre nett er to av de viktigste
321 forutsetningene for å få til dette.

322 **Det andre prinsippet** er at fellesskapet skal ha kontroll over energiresursene. Det skal
323 være offentlig eierskap og kontroll over fellesskapets ressurser og fellesskapet skal også
324 ha sin rettferdige andel av overskuddet. Viktige eksempler på dette er hjemfallsretten,
325 som sikrer offentlig eierskap til de store vannkraftutbyggingene, våre og statens direkte
326 økonomiske eierskap i samtlige utvinningslisenser på norsk sokkel. Slik har vi sikret en
327 sterk velferdsstat og et samfunn med små forskjeller og like muligheter. Dette skal
328 fortsatt være en hjørnestein i det sosialdemokratiske prosjektet.

329 Norge skal bidra til å trygge Europas uavhengighet fra udemokratiske regimer og sikre
330 demokratisk utvikling gjennom å være en stabil og langsiktig leverandør av gass.

331 **For det tredje** skal kraften gå til å utvikle Norge som industrinasjon. Kraftoverskudd må
332 sikre tilgang til kraft i hele landet og vi må jobbe for å sikre at energiprisene gir Norge en
333 konkurransefordel i et internasjonalt marked. Det er avgjørende for å beholde
334 konkurransekraft og samtidig opprettholde gode lønnsbetingelser for ansatte.

335 En industriell tilnærming til kraftpolitikken innebærer også å se energipolitikken i
336 sammenheng med andre politikkkfelt. Her er særlig politikkutvikling på europeisk nivå
337 som CO2-kompensasjon, karbontoll og andre mekanismer som sikrer Norges
338 markedsadgang til Europa avgjørende hensyn.

339 **Det fjerde prinsippet** er solidaritet med fremtidige generasjoner og naturens egenverdi.
340 En av vår tids store oppgaver er å løse klima- og naturkrisen, til fordel for både nålevende
341 og fremtidige generasjoner. Det prinsippet må også ligge til grunn for vår energipolitikk.

En sosialdemokratisk energipolitikk

Energifeltet er gjennomgående politisk. Offentlig eierskap og kontroll krever god lovgivning. Utbygging av nye kraftverk og bygging av nett krever kloke reguleringer og effektive prosesser. Ikke minst krever en rettferdig fordeling av inntektene vilje og evne til politisk styring i sosial retning. Samtidig styres også stadig mer av forbrukssiden av politiske beslutninger i form av ulike forbud, påbud og avgiftspolitikkk på både nasjonalt og europeisk nivå.

Energi er både en begrenset og grunnleggende ressurs i et moderne samfunn. Det betyr at de tilgjengelige ressursene må brukes på en måte som både er mest mulig effektiv og rettferdig for samfunnet. For en effektiv bruk av en begrenset og viktig ressurs må det føres en politikk som legger til rette for energisparing og hindrer. For sosialdemokratiet bør markedet brukes i større grad som en effektiv tjener, men ikke være herre over politikken.

Arbeiderpartiets energipolitikk skal sikre mer kraft og mer fordeling. Vi skal skape og dele. Vi skal sikre at rik tilgang på rimelig kraft er et konkurransefortrinn for norsk industri, og et gode for norske forbrukere.

For å nå våre ambisjoner om en energipolitikk som kommer hele landet til gode har Arbeiderpartiet fem overordnede mål:

1. Sikre kraftoverskudd og rimelige priser
2. Ressursene skal eies av fellesskapet og komme hele landet til gode
3. Et krafttak for energieffektivisering som er mer omfordelende
4. Bedre kapasitet i kraftnettet
5. Sameksistens mellom natur, folk og lokalsamfunn

369 **Sikre kraftoverskudd og rimelige priser**

370 Vi trenger mer fornybar kraft i Norge. Vår oppgave er å sikre kraftoverskuddet. Vi trenger
371 løsninger for å bygge ut mer kraft både på lang og kort sikt.

372 Et solid kraftoverskudd vil ideelt sett bidra til rimelige strømpriser, lavere utslipp og er et
373 verktøy for å skape verdiskaping og sysselsetting i hele landet.

374 Tiden før og etter havvindproduksjon kommer opp i skala representerer et viktig skille for
375 norsk kraftbalanse. På lang sikt vil havvind kunne gi betydelige bidrag til den norske
376 kraftbalansen. På kort sikt er det nødvendig med bidrag fra andre energikilder for å holde
377 strømpriser lave, skape nye arbeidsplasser og kutte utslipp. Vi må bygge ut fornybar
378 energi i hele landet og bygge ut energikildene som raskest kan bidra til kraftbalanse.

379 Selv om utbygging av fornybar energi er nødvendig, innebærer det inngrep i naturen. Det
380 er viktig å velge bort prosjektene som innebærer størst naturinngrep, og gjennomføre
381 utbygging skånsomt og med teknologier som unngår tap av naturmangfold.

382 **Trygghet og forutsigbarhet for husholdningene og næringslivet**

383 Arbeiderpartiets energipolitikk skal bidra til at Norge fortsatt har Europas laveste
384 strømpriser. I dagens situasjon med energikrise og høye strømpriser har viktigheten av
385 et offentlig eierskap blitt tydeligere. I Norge har vi omsatt høye strømpriser til en av
386 Europas beste strømstøtteordninger og dermed klart å holde utgiftene nede for norske
387 husholdninger, frem til markedsprisen går ned igjen.

388 I dagens situasjon med energikrise og høye strømpriser har en sterk offentlig
389 støtteordning for å hjelpe folk med strømregningene vært helt avgjørende.

390 Målet med strømstøtten er å sikre husholdninger som har opplevd stor usikkerhet knyttet
391 til strømregningene. Det er helt avgjørende at støtteordningen er utformet slik at den gir
392 trygghet og forutsigbarhet også i fremtiden og hjelper grupper med særlig lav inntekt,
393 studenter og borteboere.

394 Strømpriskrisen har nå vært langvarig. Fortsatt er strømregningene for høye. De som er
395 mest utsatt, rammes hardest og enkelte områder der det er mellomlandsforbindelser har
396 til tider hatt betydelig høyere priser enn andre. Det er behov for å forsterke dagens
397 strømstøtteordning.

398 For næringslivet er det en rekke tiltak som må på plass for å sikre forutsigbarhet og
399 konkurransedyktige rammevilkår. Norge må ha et overskudd på kraft for å få ned prisene,
400 og tilstrekkelig nett til at kraften kommer frem dit den skal. Et viktig verktøy for stabile
401 kraftpriser er en bedre tilgang på gode fastprisavtaler. Dagens kraftsituasjon har vist
402 viktigheten av slike avtaler for å sikre et konkurransefortrinn for norsk næringsliv og
403 kraftforedlende industri.

404 Kraftintensive virksomheter kan kjøpe elektrisitet direkte fra produsenter gjennom egne
405 avtaler. Slike avtaler sikrer investeringer i ny energi, samtidig som de aktuelle bedriftene
406 får forutsigbarhet for egne utgifter. Vi vil legge aktivt til rette for flere slike avtaler. I
407 tillegg bør det vurderes ytterligere insentiver for at små og mellomstore bedrifter kan gå
408 sammen for å inngå slike avtaler om direktekjøp. Dette kan blant annet gjøres gjennom at
409 det offentlige avlaster for noe av risikoen, gjennom å stille finansielle garantier eller
410 tilsvarende.

411 Arbeiderpartiets energiutvalg vil

- 412 • ha en gjennomgang av dagens støtteordninger og forsterke disse slik at
- 413 strømgjengen til folk reduseres ytterligere
- 414 • vurdere redusert moms på strømgjengen
- 415 • Gjøre ordningen hvor flaskehalsinntektene fordeles til husholdninger i områder
- 416 som har høyest strømpris permanent
- 417 • at det offentlige skal stille tydelige forventninger til kraftselskapene om å sikre
- 418 næringslivets konkurransevne gjennom å tilby fastprisavtaler til
- 419 konkurransedyktige priser
- 420 • fastprisavtaler på strøm som fortsatt sikrer konkurransefortrinnet til norske
- 421 bedrifter målt mot andre europeiske
- 422 • at flere kraftprodusenter og strømsalgselskaper skal tilby fastprisavtaler slik at
- 423 bedre konkurranse kan gi kundene bedre priser og vilkår, herunder økt fleksibilitet
- 424 • at offentlige eide kraftselskaper skal utnytte fleksibiliteten i kontraktsunntaket
- 425 slik at bedrifter kan få tegne fastprisavtaler på så stort volum som de ønsker og
- 426 tilpasset sitt forbruksmønster, for eksempel fastpris i åpningstiden
- 427 • utvide og styrke støtteordningene til bedrifter og næringsliv til
- 428 energieffektivisering
- 429 • fjerne regulatoriske hindringer slik at det blir mulig å tilby fastprisavtaler direkte
- 430 fra kraftselskapene til privatkunder

431

432 **Sterkere rettigheter for strømkunder**

433 Selskapene som selger strøm til sluttbrukerne, utgjør i dag et mellomledd mellom
434 produksjon og forbruk. Flere strømkunder betaler i dag mer enn spotprisene burde tilsi.
435 Markedet for salg av strømvavtaler har blitt uoversiktlig for forbrukere, med en rekke ulike
436 aktører og avtaletyper, mens strømsalgselskapene sitter igjen med urimelig høye påslag.

437 Flere historier som har kommet frem i offentligheten tyder også på at det er mulig for
438 useriøse aktører å operere i dette markedet, og at potensialet for å bli lurt til å inngå
439 dårlige kontrakter er tilstede. Arbeiderpartiet vil rydde opp i markedet og styrke
440 strømkunders stilling. Strømkunders rettigheter må styrkes betraktelig og pakkene som
441 tilbys må være lette å forstå.

442 Arbeiderpartiets energiutvalg vil

- 443 • utrede tiltak med mål om å begrense urimelige negativ virkning prissmitte fra
- 444 Europa som følge av kraftutveksling
- 445 • styrke informasjonen til strømkunder og regulere markedet slik at det blir mer
- 446 oversiktlig
- 447 • innføre strengere krav til selskapenes markedsføring av pris, varighet og
- 448 avtaletype
- 449 • vurdere maksgrense for påslag og gebyrer
- 450 • styrke håndheving og sanksjonering mot strømsalgselskap ved brudd på
- 451 strømvavtaler og markedsføringsloven. Terskelen for å miste konsesjon må bli
- 452 lavere

453 **Et forutsigbart kraftmarked**

454 En sosialdemokratisk energipolitikk må både prioritere en trygg og stabil energiforsyning,
455 rimelige strømpriser for innbyggerne og et prisnivå som sikrer norsk konkurransekraft.

456 Kraftmarkedet er en balansegang mellom forutsigbarhet og effektivitet. For å sikre lave
457 priser, må vi ha tilgang til nok kraft og kunne omsette kraften så effektiv som mulig.
458 Arbeiderpartiet ønsker reguleringer som bidrar til forsyningssikkerhet og et marked som
459 bidrar til å tjene samfunnets interesser.

460 Det norske kraftsystemet er koblet til resten av Europa gjennom fysiske kraftkabler og
461 politiske avtaler. Det styrker forsyningssikkerheten i perioder der kraftproduksjonen
462 hjemme er lav, bidrar til inntekter for fellesskapet gjennom offentlig eide selskaper og
463 sikrer at vi kan bruke ressursene effektivt i planleggingen av energiforsyningen her
464 hjemme.

465 Energimarkedet er underlagt felles spilleregler. Det gir Norge stabile rammevilkår for vår
466 velstand, og trygghet for at vi får strøm fra våre naboland når vi trenger det. Samtidig må
467 Norge bruke handlingsrommet i avtaleverket for å gi de beste betingelser for norske
468 husholdninger, industri og næringsliv. Dette for å fortsatt sikre vårt historiske
469 konkurransefortrinn og norske bedrifter gode og forutsigbare rammevilkår.

470 Muligheten til å importere kraft i perioder med lav magasinfylling er en kritisk del av
471 norsk forsyningssikkerhet. Russlands gasskrig har også vist hvor hardt et angrep på
472 energiforsyningen kan slå i Europa. Den samlede responsen på denne krigføringen har
473 imidlertid også vist at Europa er langt bedre i stand til å håndtere slike angrep i fellesskap
474 enn det vært enkelt land ville kunne gjort alene. Arbeiderpartiet mener vi best ivaretar
475 Norges interesser, sikrer forsyningssikkerheten og trygger velferden gjennom å holde på
476 alliansene med de som står oss nærmest.

477 Når det norske kraftsystemet er bygget på vannkraft, er det avgjørende at produsentene i
478 fellesskap tar ansvar for å bidra til å trygge vår forsyningssikkerhet. Innføringen av en
479 styringsmekanisme som sikrer at myndighetene har informasjon om hvordan
480 kraftprodusentene forvalter sitt ansvar, mulighet til å gripe inn overfor produsentene ved
481 behov, og i ytterste konsekvens regulere eksporten, bidrar til at vi også i fremtiden kan
482 være trygge på å ha nok kraft.

483 Økt kraftproduksjon og et fremtidsrettet kraftnett krever store investeringer og et
484 langsiktig perspektiv. For å sikre økt og stabil produksjon ønsker Arbeiderpartiet stabile
485 og forutsigbare rammevilkår for bransjen og et skattesystem som stimulerer til
486 investeringer og verdiskapning. For å sikre en helhetlig tilnærming, stabilitet og et
487 effektivt energisystem ønsker Arbeiderpartiets energiutvalg utarbeidelsen av en
488 ambisiøs nasjonal energiplan.

489 Rammevilkår for kraftproduksjon skal legge til rette for investeringer i ny produksjon,
490 oppgraderinger av vannkraftverk og gi mulighet til å bygge ut ny, grønn energi. Samtidig
491 skal fellesskapet sikres inntekter fra forvaltning av felles ressurser. Dersom endringene i
492 skattesystemet ikke sikrer begge disse målene må skattenivået evalueres og vurderes
493 justert.

494 Arbeiderpartiets energiutvalg vil

- 495 • sikre at energisamarbeidet med EU er i tråd med Norges interesser
- 496 • ha klare retningslinjer for bruk av flerårsmagasiner for å sikre kontroll med
- 497 forsyningssikkerheten

- utrede tiltak for å begrense urimelige negativ virkning av prissmitten fra Europa som følge av kraftutvekslingen
- utarbeide en nasjonal energiplan som øker ambisjonen og ser norsk vannkraft, vindkraft, solkraft og andre energi- og infrastrukturutbygginger i sammenheng
- forutsigbarhet og stabile rammevilkår for norsk kraftproduksjon

Havvind

Det norske havvindeventyret er for alvor i ferd med å komme ut av startgropa, og har potensial til å bli en av Norges største næringer i framtiden. I den globale konkurransen om flytende havvind vil landene som er først ute få et varig konkurransefortrinn. For at de første norske havvindutbyggingene skal kunne realiseres, må staten vurdere egnede støtteordninger der det er nødvendig.

Ordningene skal legge til rette for langsiktig lønnsomhet, lokale positive ringvirkninger og vekst i næringen. Havvindsatsingen skal bidra med fornybar kraftproduksjon til norsk næringsliv, men er også en industriell satsing som fører med seg stor verdiskapning, trygge arbeidsplasser og ringvirkninger til leverandørnæringer. Vår ambisjon bør være å bli en ledende aktør internasjonalt innenfor havvind, både som produsenter og leverandører.

Norsk næringsliv er godt posisjonert for å levere havvindprosjekter i både Norge og utlandet. Maritime tradisjoner, erfaring fra oljeindustri og fornybar kraftproduksjon, og høykompetent arbeidskraft er viktige brikker i dette bildet. I utviklingen av havvindsatsingen er det viktig at det stilles konkurransekrav som legger til rette for langsiktig kompetanseutvikling og varige verdikjeder innenfor norsk leverandørindustri. Havvindsatsningen skal dessuten bidra til å løfte fagarbeidere og lærlinger. Det er også viktig at det norske regelverket utformes på en måte som ikke legger hindringer i veien for at norske bedrifter skal kunne konkurrere på rettferdige vilkår om prosjekter i andre land.

Norge har store ambisjoner. Arbeiderpartiet vil legge til rette for jevnlig utlysninger av nye områder for utbygging av havvind, med et mål om å tildele områder tilsvarende 30 GW havvind innen 2040. Egnede områder for havvind må fremover vurderes ut fra beliggenhet i forhold til kraftbehov i hele Norge og/eller andre land, lønnsomhet, sameksistens med andre næringer til havs, miljø- og bærekraftshensyn, og andre tekniske forhold som vindressursene i området.

Utvikling av havvind vil kunne gi nye muligheter for lokalt næringsliv og ny industri. Etablering av havvind i Nord-Norge vil også gi kraftproduksjon i perioder hvor det ikke blåser sør for Stad.

Tilknytningene til de to første utlysningene skal være med produksjonsradial til det norske fastlandet, som sikrer at kraften kommer norske forbrukere til gode. Arbeiderpartiet vil legge til rette for jevnlig utlysninger av nye havvindområder. Generelt bør anleggene planlegges slik at det legges til rette for en samtidig elektrifisering av sokkelen, for kommende nye havvindanlegg i samme område og for fremtidige tilkoblinger til et sammenhengende offshore kraftnett.

Storstilt utbygging av havvind vil etter hvert produsere mer kraft enn det Norge selv kan ta inn i nettet. For å sikre lønnsomhet for havvind vil det derfor på sikt bli nødvendig å bygge ut nettløsninger som kan transportere havvindkraft til andre land og mellom andre

544 land og Norge. Nettløsningene må tilpasses den teknologiske utviklingen, og fortrinnsvis
545 tilknyttes nettet på land på et allerede eksisterende og godt utbygd punkt i nettet som
546 kan forsyne flere deler av landet.

547 Hybridkabler bør derfor utvikles som en del av en langsiktig utbygging av havvind på
548 norsk sokkel. For Arbeiderpartiet er det en forutsetning at bruk av hybridkabler skal skje
549 på en måte som tjener norske husholdninger og næringsliv og som bidrar til lave
550 forutsigbare energipriser i det norske kraftmarkedet.

551 Fremtidige flaskehalsinntekter fra kraftflyten i havnettet skal tilfalle Statnett, for å sikre
552 kapital til videre nettutvikling og bygging i tråd med de samfunnsøkonomiske prinsipper
553 som gjelder for utbygging av nett ellers.

554 Sørge for videre elektrifisering av nye og eksisterende felt, samtidig som det sikres
555 tilstrekkelig fornybar kraft til nye og eksisterende industri på fastlandet. Arbeiderpartiet
556 vil legge til rette for et rammeverk der havvindanlegg kan bygges ut i sammenheng med
557 elektrifisering av norske olje- og gassinstallasjoner.

558 Arbeiderpartiets energiutvalg vil

- 559 • legge til rette for utbygging av havvind langs hele kysten
- 560 • sørge for at Norge tar en ledende industriell posisjon innenfor havvind som
- 561 kraftprodusent og leverandørindustri, blant annet gjennom jevnlige utlysninger av
- 562 nye områder
- 563 • legge til rette for lokale ringvirkninger og innovasjon
- 564 • bruke havvindsatsingen til å løfte fagarbeidere og lærlinger
- 565 • at staten i en startfase tilbyr støtte som avlaster risiko og sikrer
- 566 prosjektgjennomføring, men samtidig sikrer staten inntekter dersom prosjektene
- 567 blir svært lønnsomme
- 568 • understøtte prosjekter som gir muligheter for elektrifisering gjennom vindturbiner
- 569 evt. CC på nye prosjekter
- 570 • sørge for at det sikres tilstrekkelig fornybar kraft til ny- og eksisterende industri
- 571 på fastlandet, samtidig som tiltak for å redusere klimagassutslipp fra norsk olje-
- 572 og gassproduksjon gjennomføres

573

574 **En ny samfunnskontrakt for vindkraft på land.**

575 For å få plass energien vi trenger, innen vi trenger den, vil vindkraft på land spille en
576 viktig rolle. Vindkraft er blant energikildene som kan bygges ut raskest med lavest
577 kostnader. For å sikre kraftoverskuddet, lavere strømpriser og kraft til næringslivet
578 kommer man ikke utenom vindkraft på land.

579 Samtidig har det vært store konflikter rundt utbygging av vindkraft. Derfor vil
580 Arbeiderpartiet få på plass en ny samfunnskontrakt for vindmøller på land. Vindkraften
581 må bidra med ringvirkninger lokalt, for eksempel i form av arbeidsplasser, kraft til lokalt
582 næringsliv eller lavere priser. Ambisjonene for samfunnskontrakten er å skape
583 verdiskaping, arbeidsplasser og kraftproduksjon i hele landet og sikre legitimitet og gode
584 økonomiske insentiver for kommunen vindkraften produseres i. Vertskommunene skal
585 sitte igjen med mer av verdiskapingen.

586 Det er også viktig å styrke kommunenes rolle i planlegging og utbyggingen gjennom
587 effektive prosesser som bidrar til å redusere konfliktnivået. Kommuner må ha en hånd på
588 rattet ved utbygging av vindkraft i sin kommune. Utbygging skal bare skje der det er lokal
589 aksept, og skal behandles i kommunene etter plan- og bygningsloven. For utbygging av
590 vindkraft på land er det viktig å styrke den lokale og regionale medvirkningen, og det må
591 legges til rette for gode lokale prosesser hvor den samlede belastning på miljø og
592 samfunn, tilgjengelig nettkapasitet, regionale virkninger for forsyningssikkerhet og
593 hensynet til eksisterende kraftforsyning legges til grunn.

594 Arbeiderpartiets energiutvalg vil

- 595 • legge til rette for utbygging av ny vindkraft på land i Norge der det er lokalt ønske
596 om det
- 597 • Jobbe for at kommunene får mer innflytelse i planlegging og utbygging av
598 vindkraft på land, blant annet gjennom at planlegging og bygging av
599 vindkraftanlegg i plan- og bygningsloven
- 600 • legge til rette for offentlig eierskap i nye vindkraftprosjekter på land
- 601 • tillate utbygging av vindkraft på steder der det er gode vindforhold og lokal aksept
- 602 • ivareta viktige naturverdier
- 603 • sikre verdiskaping for lokalsamfunn som stiller sine naturressurser til disposisjon
604 for utbygging, blant annet gjennom økt produksjonsavgift og skatt direkte til
605 vertskommunene
- 606 • etablering av ny vindkraft bør sees i sammenheng med etablering av ny industri
- 607 • følge opp at natur og terreng tilbakeføres så langt det er mulig når
608 vindkraftkonsesjonen ikke fornyes og stille krav om at materiale resirkulere

609

610

611 **En opprustning av våre vannkraftressurser**

612 Vannkraften er ryggraden i det norske kraftsystemet. Både oppgradering og utbygging av
613 vannkraftproduksjon er nødvendig for å sikre en positiv kraftbalanse og lave kraftpriser i
614 Norge. Den siste tiden har vist hvor sårbart det norske kraftsystemet kan være når det er
615 lite nedbør og vannkraftproduksjonen svikter. Prisene dette har medført for
616 husholdninger og næringsliv er uakseptable.

617 NVE anslår at det er mulig å hente ut 6–8 TWh ved opprusting og utvidelse av
618 eksisterende vannkraft, mens anslag fra andre aktører varierer. Potensialet fra
619 småkraftverk er også betydelig. Energikommisjonen ser det som realistisk med en
620 produksjon av vannkraft som er 5-10 TWh høyere i 2030 enn det vi har i dag.

621 Økt elektrifisering, mer variabel kraftproduksjon og samtidig beskjedne bidrag fra ny
622 regulerbar kraftproduksjon i Norge, Norden og Europa fører til en strammere
623 effektbalanse. Arbeiderpartiet vil satse på tiltak som bedrer forbrukerfleksibiliteten og
624 forsterke arbeidet med å øke produksjonskapasiteten i de regulerbare vannkraftverkene.

625 Eksisterende vannkraftanlegg må oppgraderes, det må investeres i effekt- og
626 pumpekraftverk og det må etableres flere småkraftanlegg. Det må også foretas en
627 gjennomgang av lovverk knyttet til småkraft for å sikre nasjonalt eierskap i sektoren.

628 Arbeiderpartiets energiutvalg vil

- 629 • oppgradere norske vannkraftverk
- 630 • gjennomgå mellomstore og små vassdrag for å sikre verneverdier, og se om det
- 631 finnes prosjekter som kan bygges ut skånsomt og uten at naturen og miljøverdier
- 632 forringes. Spesielt der hvor det er behov for et forsterket vern mot flom

633

634 DISSENS: Astrid Hoem vil erstatte kulepunkt linje 614 – 616 med: Vi vil videreføre vern av
635 allerede vernede vassdrag. Unntak kan gjøre i særlige tilfeller i sammenheng med
636 flomforebygging.

- 637 • etablere avtaler mellom kraftbransjen og norske myndigheter om rask innfasing av
- 638 ny kraftproduksjon
- 639 • sikre investeringer i effekt og pumpekraftverk
- 640 • senke innslagspunktet for grunnrente for å unngå at skattetilpasninger fører til tap
- 641 av produksjon
- 642 • ha en satsing på flere småkraftanlegg
- 643 • gjennomgå lovverk knyttet til småkraft med sikte på å sikre nasjonalt eierskap

644 **Andre energikilder**

645 For å øke kraftproduksjonen i våre byer og tettsteder vil solenergi spille en viktig rolle.
646 Arbeiderpartiet ønsker derfor å legge godt til rette for en storstilt utbygging av solenergi.
647 Solenergi kan etableres hurtig, arealnøytralt og kostnadseffektivt. Det er potensial for
648 etablering av solceller og solfangere på offentlige bygg og næringsbygg, men også større
649 solparker burde være en del av framtidens energiproduksjon i Norge. Det er stort
650 forbedringspotensial for enklere regulatoriske regler som legger til rette for utbygging av
651 solenergi, og for et virkemiddelapparat som stimulerer til bruk av solenergi der det er
652 lønnsomt.

653 Hydrogen har stort potensiale som en energibærer for flere av framtidens energikilder som
654 sol og vind. Gjennom omdanning til hydrogen kan vi sikre større stabilitet i kraftsystemet,
655 gjennom at vi kan lagre energien til kalde vinterdager. Det kan bli et betydelig europeisk
656 marked for hydrogen, og Norge har konkurransedyktige og kompetente miljøer som
657 ønsker å bidra til utviklingen.

658

659 For Norge vil såkalt blå hydrogen, produsert med naturgass og med fangst og lagring av
660 CO₂en være et viktig bidrag til energiomstillingen i Europa. Blått hydrogen kan raskt
661 levere volum til forbruk i Europa, forutsatt at det er forpliktelser også på kjøpersiden.
662 Lykkes vi med utslippskutt i produksjonsfasen av gassen er langt på vei
663 klimautfordringen ved produksjon av gass tatt bort. På noe lenger sikt, når Norge har
664 bygget betydelige volum av uregulerbar fornybar energi, særlig havvind, kan produksjon
665 av grønt hydrogen i større skala bli aktuelt.

666 Arbeiderpartiet vil bygge opp en sammenhengende verdikjede for hydrogen produsert
667 med lave eller ingen utslipp der produksjon, distribusjon og bruk utvikles parallelt.
668 Gjennom utvikling av infrastruktur og avtaleverk for fangst, transport og lagring av CO₂
669 kan vi også legge til rette for blå hydrogenproduksjon i Europa med lagring av CO₂ på
670 norsk sokkel. For å oppnå dette bør Norge delta i relevante samarbeidsfora og -program
671 for hydrogen, regelverksutforming for hydrogen i Europa som EØS-land,
672 forskningssamarbeid, og bilateralt samarbeid med relevante land for å skape et nasjonalt

673 og regionalt marked for hydrogen. Blått hydrogen kan raskt levere volum til forbruk i
674 Europa, forutsatt at det er forpliktelser også på kjøpersiden. Produksjon av hydrogen er
675 energikrevende, så utvikling av markeder for hydrogen må basere seg på gjensidig
676 forpliktelser fra produsent og kjøper.

677 Biogass er en viktig del av løsningen for å redusere klimagassutslipp, utnytte ressursene
678 effektivt og skape et bærekraftig produksjons- og forbruksmønster. Potensialet for
679 produksjon av biogass i Norge er stort, men skal det investeres i nye anlegg for
680 produksjon og distribusjon, er en avhengig av et fungerende marked som sørger for
681 omsetning av biogassen. Per i dag er biogass avhengig av offentlige insentiver, og det er
682 nødvendig å se på hva som kan utløse mulighetene for større bruk av biogass. For
683 utvikling av biogass er det nødvendig å bygge opp et marked for bruk, tilgang på råstoff
684 og lavere produksjonskostnader knyttet til bruk av nye råstoff.

685 Det ligger et potensial i flere andre energikilder. Blant disse er bølge- og tidevannskraft
686 samt geotermisk energi. Disse teknologiene er i ulik grad modne for produksjon i stor
687 skala. Listen er ikke uttømmende. Det norske energisystemet må legge til rette for
688 utvikling av nye energikilder.

689 Kjernekraft er en viktig bidragsyter til utslippsfri kraftproduksjon i Europa. Men både
690 sosial aksept og kostnader er en tilbakevendende utfordring for kjernekraft, også i land
691 med lang erfaring. Bygging av ny kjernekraft tar uansett lang tid, og neste generasjons
692 modulære anlegg er foreløpig kun på piloteringsstadiet. Norge bør i første omgang
693 prioritere å utvikle og forsere sine fortrinn i andre energiformer og heller følge med på
694 utviklingen i kjernekraft, samt vedlikeholde den kompetansen vi har innen nedstenging
695 av anlegg og håndtering av avfall gjennom miljøet rundt Institutt for energiteknikk (IFE).

696 Arbeiderpartiets energiutvalg vil

- 697 • Ha en storstilt satsing på solenergi
- 698 • Legge til rette for lokal energiproduksjon, lokal energilagring og omsetning av
- 699 energi mellom bygg
- 700 • Utvide plusskundeordningen
- 701 • Ta en internasjonalt ledende posisjon innenfor hydrogen
- 702 • Sikre at regelverk for hydrogen legger godt til rette for både grønt og blått
- 703 hydrogen i Norge
- 704 • Legge til rette for nye energiformer
- 705

706 **En mer strømlinjeformet energiforvaltning**

707 Lang saksbehandlingstid kan hindre utbygging av fornybar kraft og nødvendige nye
708 nettanlegg. Raskere saksbehandling er nødvendig for å sikre etablering av den fornybare
709 kraften vi trenger og tilknytting til ny industri. For å få ned saksbehandlingstiden og
710 skape en mer smidig søknadsprosess vil vi sikre nok saksbehandlere i
711 myndighetsapparatet. For å få brukt ressursene på en så effektiv måte som mulig, vil vi
712 etablere en mer digitalisert søknadsprosess og saksbehandling. Det haster med å få
713 samkjørt et regelverk som har legitimitet hos alle aktører, dette for å forhindre konflikter
714 som kan forsinke viktige prosjekter. Det er dessuten mulig å korte ned
715 saksbehandlingstiden gjennom grep som å behandle enklere saker raskere, eller å
716 redusere antall høringsrunder. Det er hensiktsmessig med en gjennomgang av
717 saksbehandlingen for å identifisere steder man kan forenkle, uten at medvirkning, miljø
718 og andre viktige interesser blir skadelidende.

719 Det viktigste for kortere saksbehandlingstid vil likevel være god lokal forankring og
720 aksept og en ny samfunnskontrakt for kraft der lokalsamfunn føler de får mer tilbake for å
721 stille områder tilgjengelig.

722 Nettselskapene og Statnett må derfor gis rammebetingelser slik at det kan investeres i
723 nett i forkant av utviklingen i samfunnet. Om nødvendig må Staten dekke en større andel
724 av investeringskostnadene i en periode fremover med ekstraordinære investeringsbehov

725 Arbeiderpartiets energiutvalg vil

- 726 • øke kapasiteten for saksbehandlingen av utbygging av fornybar kraft
- 727 • et løft for digitalisering i energiforvaltning
- 728 • samkjøre regelverk for saksbehandlingen mellom offentlige instanser
- 729 • gi enkle saker raskere saksbehandling
- 730 • etablere i større grad parallelle prosesser gjennom konsesjonsforløpet, for å spare
- 731 tid
- 732 • gå gjennom saksbehandlingsprosessen for å se på muligheter for å kutte ut
- 733 unødvendige ledd, særlig for regionale nettanlegg
- 734 • gi nettselskapene mulighet til å bygge ut nett i forkant av samfunnsutviklingen i et
- 735 område hvor det forventes vekst og ny industritilknytning
- 736 • støtte direkte større elektrifiseringstiltak i områder med stort press og
- 737 tilrettelegge infrastruktur på tomter for ny industri gjennom SIVA modellen

738

739 Ressursene skal eies av fellesskapet

740 Et mer aktivt og strategisk eierskap

741 For Arbeiderpartiet er arbeid til alle jobb nummer én. En sosialdemokratisk energipolitikk
742 må derfor være rettferdig, bidra til verdiskaping og grønne arbeidsplasser i hele landet.
743 Den skal sikre fellesskapet eierskap og kontroll over naturressursene, ta vare på naturen
744 rundt oss og være solidarisk med framtidige generasjoner.

745 Det offentlige skal utøve sitt eierskap gjennom å stille tydelige forventninger i
746 eierskapsdialogen. Målet er å sikre tillit og oppslutning om energipolitikken i
747 befolkningen gjennom mest mulig forutsigbare og stabile vilkår.

748 For evigvarende ressurser skal offentlig eierskap være den klare hovedregelen. For ikke-
749 evigvarende ressurser bør en mer variert politisk verktøykasse brukes, men prinsippet
750 om offentlig kontroll og rettferdig fordeling av inntektene skal være klare prinsipper.

751 Arbeiderpartiet vil holde naturressurser som norsk vannkraft under offentlig kontroll
752 gjennom et sterkt offentlig eierskap og med hjemfallsretten som forutsetning. I tillegg er
753 skattepolitikken avgjørende for å sikre at fellesskapet får sin andel av ressursene som
754 skapes. En kombinasjon av statlige selskaper, rettferdig beskatning og utnyttelse av
755 utenlandsk kapital og kompetanse har lagt betydelige inntekter til statskassen gjennom
756 mange tiår. Den samme tilnærmingen kan stegvis anvendes overfor vindkraft og andre
757 fornybare energiformer.

758 Utenlandsforbindelser for kraft er kritisk for vår forsyningssikkerhet og skal derfor eies og
759 driftes av Statnett.

760 Arbeiderpartiets energiutvalg vil

- 761 • bevare det offentlige eierskapet av norske vannkraftressurser
- 762 • at det offentlige skal utøve et aktivt og strategisk eierskap over kraftressursene
- 763 • legge til rette for offentlig eierskap i fornybar kraftproduksjon
- 764 • innføre restriksjoner på bonuser/provisjoner for ansatte i offentlige kraftselskap
- 765 • ha en kraftig innstramning i forventningene til lønn for ledere i kraftselskapene.
766 Selskapene skal jobbe for at lønnsforskjellene ikke er for store mellom ledere og
767 ansatte
- 768 • at det offentlige skal stille tydelige forventninger til kraftselskapene om å sikre
769 næringslivets konkurranseevne gjennom å tilby fastprisavtaler til
770 konkurransedyktige priser
- 771 • målsettingen med det offentlig eierskapet er å sikre lokal og nasjonal vekst og
772 verdiskaping. Det må i større grad prege driften av selskapene som i dag sørger
773 for kraftproduksjon på vegne av stat og kommune

774 Bedre kapasiteten i kraftnettet

775 Et godt utbygget kraftnett er en forutsetning for forsyningssikkerhet, arbeidsplasser og
776 aktivitet i hele landet. Der nett etableres, kan det senere bli etablert industri, boliger,
777 næringsliv og kraftproduksjon.

778 Arbeiderpartiets energiutvalg mener det bør gjennomføres et taktskifte for å få kraften
779 frem.

Et taktskifte i utbygging av kraftnett

Det tar for lang tid i dag å bygge ut nett. Vi er avhengig av et taktskifte ved etablering av nytt nett for å lykkes med et grønt industriløft og satsing på ny fornybar energi. Relevante interesser må fortsatt bli hørt i prosessen, men lang tidsbruk er i seg selv ikke noen garantist for gode prosesser. Arbeiderpartiet ønsker innføring av frister og fremdriftsplaner, bedre forarbeid og økte ressurser til konsesjonsmyndighetene for å få fortgang i saksbehandlingen

I tillegg må prosessene forenkles. Mye kan standardiseres for å sikre likebehandling og effektivisering. Arbeiderpartiet vil sette i gang en forenklingsprosess for saksbehandling i energiforvaltningen med dette formålet.

Strategisk utbygging av kraftnett

Nett er infrastruktur vi skal bygge ut for å nå de målene vi har satt oss som samfunn og vi må tenke strategisk rundt hvordan vi prioriterer ressursen det er. For Arbeiderpartiet er det naturlig å se utbygging av nett i sammenheng med etablering av grønn industri, kraftproduksjon, næringsliv og kutt i klimautslipp.

I dag får bedrifter som søker om tilknytning til nettet avslag, eller det tar for lang tid å tilknytte seg nettet, med begrunnelse om at det ikke er ledig kapasitet og at det ikke er nok kraft. Industrien følger etter infrastrukturen, ikke motsatt.

Når det gis konsesjoner til bygging av nytt nett regner man i dag på samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Arbeiderpartiet mener disse modellene bør gjennomgås for å se om det finnes hensyn som vektes for lavt og dermed holder tilbake nødvendig utbygging i dag.

Hensynet til ny, grønn industri og stabile rammer for næringslivet bør veie tungt i vurderinger om nett skal bygges ut.

En mer effektiv bruk av strømmettet

Strømmettet skal gi trygg, rimelig og stabil tilgang på kraft. Det må derfor legges gode modeller til grunn for å beregne hva som skal bygges ut og når. Dette for å sikre et best mulig strømmett til lavest kostnader for forbruker og natur. For å sikre dette må det i større grad benyttes digitale verktøy og mulighet for et fleksibelt forbruksmønster. Det må også vurderes om det er mulig å se på modeller for å bedre kraftflyten i bytte mot noe større risiko. Ved nye nettilknytninger skal nettselskapene også vurdere om det er mulig å se på alternativer til å utbygge nett, ved for eksempel utnyttelse av ulike fleksibilitetsløsninger.

Det er en målsetting for Arbeiderpartiet at kraften skal flyte så fritt som mulig i hele landet og gå dit det er mest bruk for den til enhver tid. Det betyr at en skal være forsiktig med å innføre prissignaler som ikke tar hensyn til fysiske begrensninger i strømmettet. På den andre siden er det et viktig prinsipp å sikre så lave priser som mulig og trygg energiforsyning, uavhengig av hvor i landet man er bosatt. For å lykkes med dette ønsker Arbeiderpartiet å bygge ned de fysiske barrierene i nettet.

Manglende nett kan føre til periodevis lavere priser i en region, men først og fremst fører det til svak forsyningsikkerhet og begrenser over tid muligheten til å dra nytte av kraft fra andre deler av landet til husholdninger og industri. Nettuvikling tar tid. Når vi planlegger

og bygger nett i Norge må beslutningene være langsiktige, og bygge på at hele Norge skal sikres trygg energiforsyning som gir rom for nye arbeidsplasser og rimelige priser.

Mellomlandsforbindelser

I Norge har vi valgt utveksling med utlandet som reservestrategi for å sørge for jevn og stabil tilgang på kraft gjennom hele året. Det har ført til at vi i dag har 17 utenlandsforbindelser, med en total kapasitet på 9000 MW.

For Arbeiderpartiet er det viktig at kraftutvekslingen med Europa sikrer oss i tørrår og gir oss tilgang til billig europeisk overskuddskraft. Samtidig fører utvekslingen til prissmitte også når den europeiske strømprisen er høy. Norge skal være en pålitelig samarbeidspartner med EU innenfor energi, men ingen er tjent med at norske vannmagasiner tømmes. Arbeiderpartiet vil derfor utrede tiltak for å begrense urimelig negativ virkning av prissmitten fra Europa som følge av kraftutvekslingen. Sammen med våre europeiske naboer må vi jobbe for et handelssystem som utnytter fordelene vår unike vannmagasinkraft og som sikrer gunstige forutsigbare priser til husstander og næringsliv.

På den ene siden bidrar tilkoblingen til utlandet med forsyningssikkerhet og dermed stabilitet og forutsigbarhet for norsk næringsliv. På den andre siden gjør denne utvekslingskapasiteten at Norge kan påvirkes av europeiske energipriser.

Arbeiderpartiet mener at Norge har et tilstrekkelig antall mellomlandsforbindelser på dette tidspunktet, og at det ikke er aktuell politikk med nye kabler fra det norske fastlandet på kort eller mellomlang sikt. Videre er det et viktig prinsipp at det er staten ved Statnett som fortsatt skal eie slike kabler, og at det ikke åpnes for privat eierskap til utvekslingskabler med utlandet.

Når det gjelder utbygging av havvind er det en forutsetning for en videre satsing at det kommer på plass en form for hybridløsning med kabel til Europa. Bakgrunnen for det er at det vil kunne dreie seg om et volum på linje med Norges samlede energiproduksjon i dag. I tillegg vil det være avgjørende for å få lønnsomhet i prosjektene at det er mulig å selge kraften til et større marked. Arbeiderpartiet vil imidlertid forutsette at utbyggingen av eventuelle hybridkabler gjennomføres på en måte som ivaretar norske husholdninger og norsk næringsliv. Viktige faktorer i en slik utbygging er hvordan slike hybridforbindelser dimensjoneres og planlegges.

Arbeiderpartiets energiutvalg vil

- legge klare prinsipper til grunn for videre utvekslingskapasitet med utlandet:
 - Det bygges ingen nye utenlandsforbindelser fra det norske fastlandet på kort eller mellomlang sikt.
 - Offentlig eierskap til alle utenlandsforbindelser ligger til grunn for norsk kraftnett og kraftutvekslingsnett.
- vurdere å ikke reinvestere i Skagerak-kraftkablene. En eventuell re-investering må sees i sammenheng med utbygging av havvind og hybrid-nett
- at kraftutvekslingskabler med Europa skal ivareta norske interesser både i form av lavere priser og økt forsyningssikkerhet

- 870 • avslå søknaden om byggingen av North Connect
- 871 • deltar aktivt i utvikling av EU sine fremtidige strukturelle endringer i
- 872 energimarkedet, som en viktig energipartner til EU
- 873 • innføre en utjevningsordning som bidrar til jevnere nettleie i hele landet.
- 874 • en mer likeverdige nettariff for industrien i hele landet og på ulike nettnivå
- 875 • statnett må gis ekstraordinære midler for å bygge ut sentralnettet raskere i
- 876 hele landet
- 877 • etablere kriterier for prioritering av behandling av søknader om nett-
- 878 tilknytning hvor vi sier nei til kryptovaluta, og ja til eksisterende industri og
- 879 fremveksten av nye grønne industrier
- 880

Et krafttak for energieffektivisering

De mest miljøvennlige byggene vi har er de som allerede er bygget, og derfor må vi også sørge for god energieffektivisering i disse. Energieffektivisering er å utnytte tilgjengelig energi på best mulig måte og å bruke mindre energi enn i dag på å løse de samme oppgavene i morgen. Ved å frigjøre energi kan den brukes til å nå mål vi setter oss som samfunn; lavere og forutsigbare strømpriser, industriutvikling, styrket forsyningssikkerhet og våre klimamål. Effektivisering minsker også behovet for utbygging av kraftnett og -produksjon, samt bidrar til mindre nedbygging av natur.

Mange tiltak for energieffektivisering krever store investeringer og tar lang tid før de blir lønnsomme. Det gjør at fornuftige tiltak, som også er lønnsomme, ikke blir gjennomført – både i private husholdninger og næringsliv. Dersom vi skal lykkes med å nå målene må vi ha flere og sterkere virkemidler på et bredt samfunnsområde som også sees i sammenheng. Vi vil stille krav og regulere mer, samtidig som vi styrker støtteordninger og ser på andre tiltak som gjør det enklere for flere å ta i bruk energieffektiviseringstiltak.

Enkelte kommuner har egne ordninger hvor innbyggere, næringsliv og kommunale virksomheter kan søke støtte til energieffektivisering. Det er et viktig supplement til de nasjonale ordningene, men synliggjør samtidig at det er et uforløst potensial i å gjennomgå, videreutvikle og styrke det nasjonale virkemiddelapparatet.

Arbeiderpartiets energiutvalg har store ambisjoner for energieffektivisering i samfunnet. Det er behov for en ambisiøs handlingsplan for å sette disse ambisjonene ut i livet. I handlingsplanen skal det klargjøres hvordan energieffektivisering, lokal energiproduksjon, lokale varmekilder og forbrukerfleksibilitet kan bidra til en god forsyningssikkerhet for strøm.

En sosial profil på energieffektiviseringen

For Arbeiderpartiet er det viktig at tiltak for energisparing også har en sosial profil. Selv om basisforbruket av energi er lite fleksibelt for de fleste, er det fortsatt mye å hente i å spare inn på unødig forbruk. Det offentlige bruker i dag en del ressurser på å få ned energibruken i norske hjem gjennom en rekke virkemidler. I dag går slike midler i stor grad til husholdninger med relativt god inntekt. Det svekker legitimiteten til ordningene og kan holde tilbake nødvendige tilpasninger. Det er avgjørende at slike virkemidler rettes inn på en måte som også kommer personer med lave og gjennomsnittlige inntekter til gode.

Arbeiderpartiets energiutvalg vil oppnå mer energieffektivisering gjennom å:

1. Styrke støtteordningene for næringsliv og husholdninger.
2. Stille sterkere offentlig krav til energieffektivisering.
3. Øke kompetansen om energieffektivisering.
4. Ha en sosial profil på tiltakene.

Energieffektivisering i husstander

Mer energieffektive husstander kan spare oss som samfunn for stort kraftbruk og den enkelte for penger. Det er behov for å gi støtte til gjennomføring av tiltak i husholdningene og fjerne barrierer som finnes for at dette skjer i dag. Det er særlig effektivt å etterisolere, installere solenergi og skifte til vinduer og dører som holder bedre på varmen.

Energieffektivisering i næringsliv og industri

I industrien er det stort potensial for energieffektivisering. Ny teknologi, bedre isolasjon og gjenvinning av varme fra prosessutstyr er bare noen eksempler på dette. Mange av disse tiltakene vil også være svært lønnsomme for bedriftene og samfunnet for øvrig.

Fjernvarme og termisk energi

For å bruke energien i markedet så effektivt som mulig, må fjernvarme og øvrig termisk energi spille en viktig rolle. Fjernvarme kan i stor grad dekke energibehov for oppvarming i byer og tettsteder og dermed avlaste kraftsystemet generelt og kraftnettet spesielt. Spesielt viktig blir termiske energisystemer som kan utnytte det store volumet av overskuddsvarme som skapes i samfunnet. Å koble sammen industri med et varmeoverskudd med annen industri eller boliger med et behov for oppvarming, er raskt, rimelig og uten behov for betydelig naturinngrep.

Energieffektivisering i kommunale og statlige bygg

Det er viktig at den kommunale og statlige bygningsmassen blir mer energieffektiv både av hensyn til klima og miljø – og for å spare kostnader. Nybygg må ha en høy klimaambisjon, og stat og kommune må stille krav til byggebransjen om klimavennlige løsninger. Dette ønsker også bransjen selv velkommen. I tillegg trengs det et krafttak for energieffektivisering i statlige og kommunale bygg. Som eier og drifter av mange bygg må det offentlige være i front i effektivisering og sparetiltak og se mulighetene som ligger på tvers av ulike virksomheter og sektorer. Både kommunale boliger, omsorgsboliger og formålsbygg, som blant annet skoler og idrettsanlegg, kan energieffektiviseres gjennom eksempelvis effektive tiltak som etterisolering av kaldloft, utskiftning av vinduer, utskifting av varmegjenvinnere og vifter på bygg, samt vedlikehold og oppgradering av tekniske anlegg som har overforbruk av energi.

En mer aktiv offentlig sektor

Det offentlige spiller en avgjørende rolle for å lykkes med målene for energieffektivisering. Som innkjøper må det offentlige stille strenge krav i sine anbud til energieffektive bygg, utslippsfrie byggeplasser og krav som fremmer kompetanse og seriøsitet i arbeidslivet. Det offentlige må bidra til forutsigbarhet for bransjen slik at leverandørene kan gjennomføre større investeringer, for eksempel knyttet til innkjøp av miljøvennlige maskiner og kjøretøy, men også med tanke på hvordan byggeprosjekter planlegges og gjennomføres.

Med en høykompetent arbeidsstyrke og sterke parter i arbeidslivet har Norge store muligheter til å ta en ledende rolle når det gjelder energieffektivisering. Det krever at vi satser på fagfolk og gode lønns- og arbeidsvilkår i de berørte bransjene.

Som eier og drifter av mange bygg må det offentlige være i front i effektivisering og sparetiltak og se mulighetene som ligger på tvers av ulike virksomheter og sektorer.

Hvite sertifikater er et instrument som er designet for å spare energi gjennom at myndighetene vedtar målsettinger og utsteder sertifikater basert på at det gjennomføres tiltak. I praksis vil dette bety at virksomheter i berørte sektorer blir pålagt å gjennomføre tiltak, at staten fører tilsyn med dette og sanksjonerer manglende måloppnåelse. Dette kan imidlertid også bety mer byråkrati og store kostnader for næringslivet. Arbeiderpartiet vil se nærmere på ulike modeller for hvite sertifikater og vurdere om det kan innføres på en hensiktsmessig måte.

Arbeidet med energieffektivisering er i dag spredt på tvers av forvaltningen og ulike sektorer. En sterkere koordinering av energieffektiviseringsarbeidet på tvers av sektorer med tydelig ansvarsdeling og tettere oppfølging av om vi når målene vi har satt oss.

Arbeiderpartiets energiutvalg vil

- styrke støtten til energieffektiviseringstiltak gjennom Enova med en milliard kroner
- styrke husbanken med økte midler for å kunne gi lån til oppgraderinger som gir redusert energibruk
- gi bedre informasjon om strømsparing til både næringsliv og privatpersoner om tiltak for å effektivere strømbruk
- ha en offensiv satsning på energisparing i statlige og kommunale bygg.
- utrede krav til offentlige leietakere om at de kun kan leie kontorlokaler med energikarakter A eller B
- endre Enovas mandat slik at det omfatter energieffektivisering og støtte til moderne teknologi
- gjennomgå virkemiddelapparatet, herunder Enova og Husbanken, for å sikre en bedre sosial profil på energieffektivisering, gjøre byggesektoren mer klimavennlig og fremme seriøst arbeidsliv
- utarbeide modeller for at lavinntektshusholdninger med høye energikostnader skal sikres betydelig høyere støtte til energieffektiviseringstiltak enn andre
- styrke støtten til energirådgivning og forskning på energieffektivisering for å gjøre det mer tilgjengelig og gi bedre informasjon om strømsparing til næringsliv og husholdninger
- dekke 35 prosent av investeringen til bedrifter og borettslag som installerer solcelle og energilagringsløsninger
- støtte isolasjon og utskifting av dører og vinduer med 20 prosent av kostnadene
- sikre energieffektivisering av offentlige bygg i stat og kommune
- sikre at Enova har støtteordninger for oppgradering av eldre hus til en bedre energistandard. Disse ordningene forutsetter i dag etterisolering av hus i en utstrekning som ikke lar seg forene med bygningsvern og bevaring av kulturmiljø
- det offentlige skal stille krav som fremmer seriøsitet og fagkompetanse i byggebransjen for å sikre kvalitet og kostnadsbesparelser i energieffektivisering ved rehabilitering og nybygg
- vurdere en ordning med hvite sertifikater
- lage en Nasjonal energieffektiviseringsplan

- 1014 • gi NVE den koordinerende rollen for energieffektivisering
- 1015 • stille krav om systematisk kartlegging av energibruken i store foreta
- 1016 • stille krav om energieffektivisering i industrien, inkludert bruken av
- 1017 overskuddsvarme
- 1018 • stille strengere krav til energistandard i bygg
- 1019 • endre energimerkeordningen for bygg slik at den ikke diskriminerer mot
- 1020 fjernvarme
- 1021

1022 **Sameksistens**

1023 Arbeiderpartiet har store ambisjoner for Norge de neste årene. God sameksistens mellom
1024 næringsliv, natur, lokalmiljø og det å overholde våre menneskerettslige forpliktelser
1025 overfor urfolk er viktig i energipolitikken.

1026
1027 Det er fortsatt tydelige dilemmaer mellom utbygging av fornybar energi og å skåne sårbar
1028 natur. Arbeiderpartiets tilnærming til dette er at utbygging av fornybar energi må skje i
1029 tett dialog med lokalmiljøet, følges av gode faglige utredninger, og at en skånsom
1030 tilnærming til naturen er en viktig del av forvaltningens beslutningsgrunnlag.

1031 Arbeiderpartiet vil også se all nedbygging av natur i sammenheng på tvers av sektorer for
1032 å sørge for at det samlede trykket holdes nede, og for å kunne vurdere ulike hensyn opp
1033 mot hverandre.

1034

1035 **Arealbruk**

1036 Naturen har en egenverdi, og den har en gitt tåleevne for hvilket inngrep man kan gjøre
1037 samtidig som et nødvendig naturmangfold ivaretas. Samtidig vil utbygging av ny fornybar
1038 energi, som er avgjørende for nå våre klimamål, ofte gjøre beslag på store arealer og
1039 innebærer inngrep i nærområdene og natur. For å finne den riktige balansen her må man
1040 ha en helhetlig og kunnskapsbasert tilnærming.

1041
1042 Arbeiderpartiet mener at arealbudsjettering må være et viktig verktøy ved utbygging av
1043 ny fornybar energi. Ved å enten gjenbruke arealer som allerede er utbyggt, eller
1044 kompensere for nye arealbeslag gjennom å restaurere tidligere naturtap kan man
1045 redusere naturinngrep.

1046
1047 For å sikre en bærekraftig utvikling er det viktig at både statlige og lokale myndigheter
1048 har oversikt og overordnet kontroll over det samlede presset på naturen og arealbruken.

1049
1050 Mange kommuner har i dag allerede eget arealregnskap der ulike formål, på tvers av
1051 sektorer, som veies opp mot hverandre. Vi vil utvikle gode metoder for hvordan man fører
1052 naturregnskap, der ulike naturtyper vektas i tråd med deres naturverdi.

1053
1054 Arbeiderpartiets energiutvalg vil

- 1055 • øke ambisjonene innen og ha en helhetlig tilnærming til naturvern
- 1056 • utarbeide løsninger for å senere kunne ta i bruk arealbudsjettering og regnskap på
- 1057 hensiktsmessig forvaltningsnivå

1058

1059 **Sameksistens til havs**

1060 Norge skal bli en stor aktør innen havvind. For å lykkes med denne industrisatsingen og
1061 sameksistent med andre marine og maritime næringer er god dialog og en
1062 kunnskapsbasert, helhetlig og ansvarlig havforvaltning viktig. Det forutsetter et godt
1063 kunnskapsgrunnlag gjennom kartlegging, forskning og miljøovervåkning.

1064 Som havnasjon har Norge tidligere lyktes med å utvikle en god sameksistens mellom
1065 fiskeri og petroleum. Vi skal også lykkes med sameksistens når havvind-industrien og
1066 andre havnæringer vokser fremover.

1067

Vi er opptatt av å ha god dialog med alle interessenter. Vi må kartlegge hvordan eksisterende næringer påvirker hverandre og økosystemene rundt dem. Mer kunnskap og forskning har lenge vært etterlyst. Arbeiderpartiet vil sørge for gode samhandlingsarenaer og forsterke innsatsen på forskning for å belyse effektene vindkraft til havs har på økosystemene.

Arbeiderpartiets energiutvalg vil

- sørge for god sameksistens mellom de ulike havnæringene, blant annet gjennom et godt kunnskapsgrunnlag, god involvering og ved å utarbeide næringsplaner for Nordsjøen, Barentshavet og Norskehavet
- sørge for god sameksistens mellom de ulike havnæringene, blant annet gjennom et godt kunnskapsgrunnlag, god involvering og en helhetlig plan for Nordsjøen
- legge til rette for dialog og møteplasser med fiskerinæringen og andre interessenter, eksempelvis gjennom en videreutvikling av arbeidsgruppen for sameksistens
- bygge på trepartssamarbeidet mellom arbeidsgiver, arbeidstaker og Staten
- fornye den helhetlige forvaltningen av havet gjennom å etablere et program for sameksistens i kystsonen, som forener næringsliv og naturverdier
- styrke bestands- og ressursforskningen i havet, langs kysten og i fjordene
- etablere et program for sameksistens som sikrer lokal forankring i utviklingen av havvindprosjekter, der hensynene til andre næringer, som fiskerinæringen, ivaretas på en god måte

Sameksistens på land

Utbygging av fornybar energi trenger arealer. Dårlige prosesser og manglende fokus på sameksistens har ført til store konflikter rundt utbygging av fornybar energi. I framtiden er det en forutsetning at utbygging av fornybar energi kan kombineres med viktige naturverdier og folk.

For Arbeiderpartiet er det sentralt at kommunene involveres på en god måte. Fornybar energi skal ikke bygges ut uten lokal aksept. Kommuner og lokalmiljø skal få mer tilbake for å stille arealer tilgjengelig.

Arbeiderpartiets energiutvalg vil

- åpne for konsesjonsbehandling av vindkraft på land der vertskommunen samtykker til dette
- legge til rette for forsvarlig utbygging av mer ren energi og infrastruktur gjennom en samlet plan for norsk vannkraft, vindkraft og andre energiutbygginger som krever konsesjon
- at arealplaner for nye vindkraftanlegg på land behandles etter plan- og bygningsloven

Urfolk

Staten Norge er etablert på territoriet til to folk, nordmenn og samer. Norge skal være et foregangsland når det gjelder urfolks rettigheter. Vi vil sikre gode rammevilkår for samiske språk, kultur, næringsliv og samfunnsliv.

1115 Samer i Norge har rett til kulturutøvelse. Reindriftsnæringen er både næringsliv og
1116 kulturutøvelse. Arbeiderpartiet ønsker en fremtidsrettet reindriftsnæring med økt
1117 verdiskaping i form av inntekter og sysselsetting. Vår politikk skal ivareta våre
1118 forpliktelser overfor urfolk.
1119 Arbeiderpartiets politikk skal legge til rette for at reindriften har tilstrekkelige arealer,
1120 menneskelige ressurser og andre rammebetingelser for å sikre en bærekraftig
1121 reindriftssamisk næring også i uoverskuelig fremtid.
1122
1123 Arbeiderpartiets energiutvalg vil

- 1124 • ivareta våre menneskerettslige forpliktelser overfor samer som urfolk
- 1125 • sikre sameksistens
- 1126 • arbeide med å legge forholdene til rette for at samer kan sikre og utvikle sitt
- 1127 språk, sin kultur og sitt samfunnsliv
- 1128 • være en pådriver for nye arbeidsplasser og befolkningsvekst i de samiske
- 1129 lokalsamfunn

1130

